

Vattenförsörjningens investeringsprogram 2023–2032

Styrelsen 14.10.2022 § 134

Föredragande
Beredare

Verkställande direktör Tommi Fred
Vattenförsörjningens sektorchef Mari Heinonen, tfn 09 1561 3187
Ekonomidirektör Minna Haapala, tfn 050 451 0030
Specialexpert Anna Arosilta-Gurvits, tfn 044 976 0178

Bakgrund

Investeringsprogrammet för HRM:s vattenförsörjning är en del av planeringssystemet för vattenförsörjningens investeringar. Planeringssystemet innehåller vattenförsörjningens utvecklingsplaner, investeringsstrategi och investeringsprogram.

Vattenförsörjningens investeringsprogram innehåller planerade investeringar för 2023–2032. Investeringsprogrammet är en plan som utarbetas med två års mellanrum. Det föregående investeringsprogrammet utarbetades för åren 2021–2030.

Utarbetandet av investeringsprogrammet har grundat sig på HRM:s strategi 2030 och vattenförsörjningens investeringsstrategi 2030 som godkändes för utlåtanden 29.4.2022 samt kartläggningarna av investeringsbehoven som uppdaterades 2021–2022. Som hjälp i utarbetandet av investeringsprogrammet har man använt ekonomimodellen med vilken man granskat investeringarnas ekonomiska förutsättningar och alternativ i enlighet med målet balanserad ekonomi.

HRM:s styrelse behandlade 20.5.2022 det preliminära investeringsprogrammet för vattenförsörjningen och beslutade att begära att medlemsstäderna avger utlåtanden om det i samband med verksamhets- och ekonomiplanen 2023–2025. Utlåtandena antecknades för kännedom i styrelsen 23.9.2022.

Medlemsstädernas utlåtanden som getts på styrelsens begäran

Vattenförsörjningens investeringsprogram fick positiv respons från städerna. Medlemskommunerna har i sina utlåtanden påmint om de mål som städerna gemensamt avtalat om för samkommunen för 2023, varav ett är dimensioneringen av investeringsprogrammet för att balansera ekonomin. Utlåtandena lyfter dessutom fram möjligheten att det sker ändringar i städernas genomförandetidtabeller och påminner att det kan ske ändringar i lagstiftningen som påverkar verksamheten. Dessutom har städerna lyft fram vissa stadsspecifika behov och observationer.

Det har inte varit nödvändigt att justera investeringsprogrammets helhet på grund av utlåtandena eller de ändringar i verksamhetsmiljön som skett under sommaren och hösten. HRM är medveten om att programmet inte omfattar beredskap för en betydande tillväxt av behov, vilket betyder att programmets genomförande och prognos måste följas upp noggrant och i nära samarbete med medlemsstäderna.

HRM beaktar de synpunkter gällande investeringsnivåns kritiska granskning som städerna tagit fram i utlåtandena särskilt vid utarbetandet av strategiprogrammet för ekonomisk balans.

Investeringsprogrammets projekt har grupperats i korgar enligt investeringsbehov. Korgstrukturen grundar sig på investeringar förknippade med städernas utveckling (stadsbaserade investeringar) och investeringar förknippade med vattenförsörjningssystemets utveckling och upprätthållande (vattenförsörjningsbaserade investeringar).

Stadsbaserade investeringar har delats in i områdesinvesteringar enligt planläggning, utvidgning till glesbygder enligt vattenförsörjningens utvecklingsplaner och behov av förflyttning av ledningar som stadsutveckling föranlett. Vattenförsörjningsbaserade investeringar har delats in i delhelheter enligt vattenförsörjningssystemet (vattentillförsel, vattenrening, vattendistribution, avloppssystem och avloppsvattenrening) och vidare in i nyinvesteringar och saneringsinvesteringar.

För varje investeringskorg har man utarbetat en korgspecifik servicenivå och ett korgspecifikt mål som grundar sig på investeringsstrategin samt en beskrivning av de investeringar som krävs för att strategins mål ska uppnås. Dessutom har man angett vilket av målen i vattenförsörjningens investeringsstrategi som korghelheterna främjar.

Investeringshelheterna beskrivs nedan.

Stadsbaserade investeringar

Stadsbaserade investeringar är projekt som genomförs i städernas utvecklingstidtabell. Vattenförsörjnings- och dagvattenprojekt planeras, schemaläggs och genomförs i nära samarbete med medlemsstäderna. Utvidgning och planläggning av verksamhetsområdet är den enda delhelheten i de stadsbaserade investeringarna.

Utvidgning och planläggning av verksamhetsområdet

Med delhelhetens investeringar produceras vattenförsörjningens områdesnätverk för cirka 116 000 nya invånare och cirka 1 500 nuvarande invånare i glesbygden i enlighet med befolkningstillväxten och markanvändningens utveckling. Dessutom möjliggör förflyttning av ledningar det planerliga framskridandet av spårvägsprojekt och huvudsakligen medlemsstädernas andra byggprojekt. Investeringarna för programperioden uppgår till totalt 500 miljoner euro.

Vattenförsörjningsbaserade investeringar

Vattenförsörjningsbaserade investeringar är projekt som genomförs ur en underhållssynvinkel och projekt som syftar på att öka driftssäkerheten och kapaciteten, som genomförs i en tidtabell som HRM fastställt. Delhelheterna inom de vattenförsörjningsbaserade investeringarna utgörs av vattentillförsel och -rening, vattendistribution och avloppssystem, avloppsvattenrening samt byggnader och övriga lösa anläggningstillgångar.

Vattentillförsel och -rening

Med saneringsinvesteringar inom vattentillförsel och -rening upprätthåller man strukturerna för att ta och rena vatten förbättrar deras driftssäkerhet. Vattenproduktionens kapacitet utökas med 13 procent. De planerade investeringarna i vattentillförsel och -rening uppgår till 92 miljoner euro för programperioden.

Vattendistribution och avloppssystem

Med nyinvesteringar i nätverk och utrustning för vattendistribution och avloppssystem ökar man nätverkskapaciteten och driftssäkerheten som ändringarna i markanvändningen förutsätter. Nätverkens och utrustningens saneringsinvesteringar riktas enligt skick och användning och används för

att tygla försämringen av skicket på åldrande nätverk. Antalet nätverk i dåligt skick uppskattas fördubblas under programperioden, men genom prioritering av saneringar och med lösningar som förbättrar driftssäkerheten kan servicenivån behållas så gott som på samma nivå som nu. Programperiodens nyinvesteringar i vattendistribution och avloppssystem uppgår till 326 miljoner euro och saneringsinvesteringarna till 603 miljoner euro.

Avloppsvattenrening

Med avloppsvattenreningens nyinvesteringar ökar man reningens totala kapacitet med cirka 13 procent och förbättrar reningsresultatet. Fosforbelastningen på Östersjön minskar under perioden med cirka 40 procent och kvävebelastningen med 5 procent. Dessutom fortsätter man minska mikroplastbelastningen på Östersjön. Med saneringsinvesteringar upprätthåller man anläggningarnas strukturer och förbättrar deras driftssäkerhet. Investeringarna i avloppsvattenrening för programperioden uppgår till 107 miljoner euro.

Byggnader och övriga lösa anläggningstillgångar

I investeringsprogrammet ingår utöver vattentekniska investeringar även vattenförsörjningsrelaterade fastighetsinvesteringar och investeringar i lösa anläggningstillgångar (övriga investeringar). Det genomsnittliga skicket på lokaler, fordonsmateriel och lösa anläggningstillgångar upprätthålls. Med systemanskaffningar stöder man utvecklingen av verksamhetssätt. Investeringarna under programperioden uppgår till 55 miljoner euro.

Totala investeringar under programperioden 2023–2032

Planperiodens totala investeringar som man bereder sig för i finansieringen uppgår till 1 752 miljoner euro i dagens penningvärde. Projektens reserveringar uppgår totalt till cirka 1 684 miljoner euro. En riskreservering (68 miljoner euro/10 år) utgör beredskap för behov och kostnadsökningar som inte förutsetts. Investeringsnivån kommer att stiga jämfört med föregående investeringsprogram (totalt 1 559 miljoner euro) på grund av justering av enhetspriser och en större mängd förflyttningar av ledningar som trafikledsprojekt förutsätter. Med investeringsnivån kan man svara på målen i strategin på ett sätt som stöder en balanserad ekonomi och så att det är möjligt att finansiera programmet med en rimlig betalningsutveckling och minskande låntagning.

De mest betydande helheterna som togs bort från programperioden i prioriteringen är ytterligare behandling av avloppsslam, som då lagstiftningen ändras kan betyda anskaffning av vidarebehandling som en köpt tjänst, och investeringen i avlägsnande av skadliga ämnen i avloppsvatten, som flyttades så att den inleds i slutet av perioden.

De planerade årliga investeringarna är totalt:

År	Totalt (mn €)	Föregående investeringsprogram (mn €)
2023	177	149
2024	184	152
2025	174	161
2026	174	154
2027	174	150
2028	174	133
2029	174	145

2030	174	136
2031	174	-
2032	173	-

Investeringsprogrammets verkställande, uppföljning och rapportering

Investeringsprogrammet är grunden för beredningen av verksamhets- och ekonomiplanens investeringsandel. Beslut om att genomföra projekt fattas utifrån närmare planering och projektplaner utarbetas för projekten. Separata upphandlingsbeslut fattas om investeringarna. Genomförandet av ekonomi- och verksamhetsplanen och sålunda även genomförandet av investeringsprogrammet följs upp och rapporteras om regelbundet med delårsrapporter och intern aktuell rapportering.

Bedömningen av investeringarnas effekt har utvecklats som en del av beredningen av programmet. Effektiviteten av programperiodens investeringar har bedömts i närmare detalj än tidigare och utvecklingsriktningarna har identifierats på ett bättre sätt. En sammanfattning av effektbedömningen presenteras i slutet av programdokumentet i bilagan. Arbetet för att utveckla förvaltningen av förmögenheten, bedömningen av dess effektivitet och verifieringen av den fortsätter.

Förslaget på investeringsprogrammet 2023–2032 presenteras enligt korg i bilagan.

Ekonomimodell

I samband med utarbetandet av vattenförsörjningens investeringsprogram har investeringsbehoven granskats ur vattenförsörjningens ekonomiska synvinkel. Med samtidig granskning av ekonomi och investeringsbehov på lång sikt har man kommit fram till en investeringsnivå där man med systematiska taxaförhöjningar kan trygga både servicenivån inom vattenförsörjningens verksamhet och verksamhetens utveckling utan att HRM:s ekonomiska presterande äventyras.

Styrelsen antecknade 20.5.2022 rapporten om vattenförsörjningens ekonomimodell för kännedom som en del av vattenförsörjningens investeringsprogram. Prognoser och förmodanden som presenteras i rapporten har uppdaterats för åren 2023–2025 i samband med utarbetandet av verksamhets- och ekonomiplanen. Rapporten om ekonomimodellen har inte uppdaterats.

Ekonomimodelleringen inbegriper en bedömning av verksamhetsvolymens utveckling och prognoser om intäkter och driftskostnader som bygger på denna utveckling. Prognosen om försäljning av vatten och avloppsvatten grundar sig på den långsiktiga prognosen om invånarantal och användningen av vatten. Invånarantalet förväntas växa cirka 1 procent per år under 2022–2028, och från och med 2029 förväntas tillväxten sakta ner till något under 1 procent per år. Den minskande specifika vattenförbrukningen kompenserar delvis det ökande antalet användare. Driftskostnaderna förmodar utöver volymförändringar även en tillväxt enligt ändringar i den allmänna kostnadsnivån. Inflationsutvecklingen under de närmaste åren har justerats utifrån situationen i våras och har uppskattats vara 4 procent år 2023 enligt prognoser från Finlands Bank och OECD. Från 2024 och framåt antas inflationen hållas vid två procent.

Vattenförsörjningens skuldsättning fortsätter kraftigt fram till början av 2030-talet. Den ytterligare skuldsättningen förväntas inte stanna förrän alldeles i slutet av strategiperioden. Vattenförsörjningens

självförsörjningsgrad förväntas sjunka från den nuvarande nivån (25,0 procent i bokslutet för år 2021) med cirka två procentenheter till 23,1 procent före 2025 och sedan så småningom börja stiga igen. Inflation har räknats med i ekonomimodellen i investeringarna enligt investeringsprogrammet 2023–2032.

Granskningen av ekonomimodellen visar att finansieringen av investeringarna kräver taxaförhöjningar som innefattar inflationspåverkan och dessutom en årlig realhöjning på 3,0 procent under hela investeringsprogramperioden. Enligt 18 § 1 mom. i lagen om vattentjänster ska avgifterna för vattenförsörjning vara sådana att det på lång sikt är möjligt att täcka vattentjänstverkets ny- och reparationsinvesteringar och kostnader.

Beslutsförslag (TF)

Styrelsen beslutar att vidare presentera till samkommunsstämman vattenförsörjningens investeringsprogram 2023–2032 enligt bilagan för godkännande.

Beslut

Styrelsen fattade beslut enligt förslaget.

Samkommunen 18.11.2022 § 13
400/10.107.1070.10701/2022

Beslutsförslag

Samkommunsstämman beslutar att godkänna vattenförsörjningens investeringsprogram 2023–2032.

Beslut

Samkommunstämman fattade beslut enligt förslaget.

Bilagor

- Bilaga 1 Vattenförsörjningens investeringsprogram 2023–2032
- Bilaga 2 Ekonomimodell 2023–2032